

Gemensam betesmark

Nej, det är inte VÄLA, vilket många ungdom fjärran från lantbruk och boskapskötsel kan tro. Fast det är klart, även ett köpcentrum kan man se som betesmark som tillfredsställer både gemenskap och ett behov, en hunger.

Men nu gäller det fäladen. »Fälad«, denna ålderdomliga benämning på strandängarna där svenska och danska kossor betat i generationer.

Även om det danska »fælled« finns i närheten känns fäbod och ladugård ännu närmare.

Fäbod var ju den romantiska betesmark dit man i norr drev kreaturen på sommarbete med näverlurar och snöfläckiga fjäll i bakgrunden.

Och säkert varg och björn bakom husknuten.

Utan någon etymologisk ordbok till hands är det lätt att koppla »fälad« till både fä och ladugård och därmed till gemensam betesmark.

Fast sådana fanns det många av i Kullabygden innan bebyggelse och hästagar tog allt mer plats. Och boskapskötsel avtog.

Gemensam betesmark är något ursprungligt sedan de första boskapsdrivande av någon anledning drevs mot öster till ett så kallat jungfruligt Europa från byarna mellan Tigris och Euftrat.

Och säkert ropade de inte glatt att de nu hamnat i Europa. Förmodligen sökte de skydd i grottor, och närmaste slätt blev deras gemensamma betesmark.

Och nu finns de markerna överallt. Mest känd är kanske Pampas där Evert Taubes Don Fritjof Andersson »red flera hundra gröna mil«. Förmodligen red han inte rakt fram för då hade han passerat Argentinas kust och hamnat i Atlanten. Fast han var ju sjöman.

Nu är den östra delen av Pampas uppodlad, men det bör finnas nog med utrymme för en gemensam betesmark.

En annan berömd sådan är Camargue som ligger mellan Rhones flodarmar mot Medelhavet. Även om området är större än vår fälad, 600 kvadratkilometer.

Camargue är känd för sina svarta tjurar som där betar i väntan på en ärofylld död på någon spansk tjurfäktningsarena.

Var kan man bättre följa årets gång än på den nakna fäladen

Foto Christer Wallentin

Fast även i södra Frankrike förekom eller förekommer tjurfäktningar, även om det var förbjudet. Bötesbeloppet ingick i biljettpriset när jag var i Perpignan för att en gång få se den omtalade duellen mellan tjuren och matadoren.

Djurplågeri och ett fascinerande skådespel.

De svarta tjurarna på Camargues träskmarker, malariadrabbat men uppodlat under 1900-talet, fördes förmodligen dit av hunnerna under Attilas ledning på 400-talet efter Kristus.

Men där finns också de horder av hästar som franska cowboys rider för att samla ihop rätt tjurar. Och så rosafärgade moln av flamingos.

Fast livligt fågelliv har även vi på våra strandängar. Även om de är svåra att hålla koll på för den som är något färgblind och blivit ålderdomligt halvdöv.

Men storskarven som torkar sina vingar på stenarna i strandkanten känns igen. Och vårens tofsvipor på åkrarna upp mot landsvägen.

Säkert har varken Pampas eller Camargue våra klockrodor. Fast bärnstenen som fanns är väl bortplockad.

Och vi har sakta vandrande enbuskar där rötterna mot Sundet och stormen från nordväst sakta dör medan nya rötter i lä mot sydost slår rot. Kanske. I så fall når buskarna någon gång diket mot banvallen.

Var kan man bättre följa årets gång än på den nakna fäladen. Från vårblommor till trift och timjan över till mogna svarta björnbär och de sista törnsorna.

Innan snön bildar drivor bakom strödda större stenar.

Fäladen är unik med ett skimmer i luften som kanske ingen bättre än gamle Nils Knafve fångar i sina små fina målningar.

Fäladen – solbränd, stormpiskad – det sista som dök fram av blivande Kullahalvön när istiden drog sig tillbaka.

MÖLLE KRUUKMAKERI & CAFÉ

Sommaren är över och nu börjar Mölles egna, egentliga och alldeles fantastiska, långa långa säsong. En tid som bär stormar, is, snö, gula blad och så småningom en ny vår i sitt sköte. Det senaste året har vi hållit öppet i både butik & café alla dagar, förutom under julen, och fyra kvällar i veckan har vi även haft kvällsservering med högbrända neapolitanska pizzor och stärkande drycker på menyn. Enligt olika lokala spåmän torde detta inte vara möjligt men, till trots för att det under iskalla januari inte precis kryllar av folk så har det konstigt nog fungerat. Vi hoppas att kunna fortsätta så även framöver vilket innebär att man kan få lunch, fika, eller kanske en iskall öl eller lite fesjonket vin även en vanlig sketen tisdag mitt i mörka vintern. Vi har också byggt en eldstad och hoppas att fler Möllebor och andra i vår närhet hittar hit för att umgås framför elden nu när leden sakta glesnar efter sommaren. Så sitt icke allena hemma utan varmt välkommen till ett pyttelit lokalrefugio väldigt nära dig!

mollekruukmakeri.se
042-34 79 91

Post Scriptum

För 5 000–6 000 år sedan kom ett nomadfolk från det området som i dag ungefärligen täcks av Turkiet. De kom vandrande och ridande över till det som skulle bli Europa.

De hade med all säkerhet ett språk som kallas för protoindoeuropeiska och ur vilket samtliga språk som har talats i Europa härstammar.

Genom invecklade jämförande studier har språkforskare lyckats få fram enstaka ord ur detta ursprungliga språk, bland dem just ordet »fä« fast i något annorlunda form.

Vad gemensam betesmark beträffar var väl hela vår kontinent öppen för både folk och fä.

Dessa uppgifter är hämtade ur den unge språkforskaren Ola Wikanders högintressanta bok *Ett träd med vida vingar – de indoeuropeiska språkens historia*. En bok som kan rekommenderas för den som undrar över varför fälad heter fälad.